

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан гуманітарно-педагогічного факультету
д. філолог. н., професор
_____ В.Д. Шинкарук

« » 06. 2018 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засідання кафедри педагогіки
Протокол № 17 від «05» 06. 2018 р.

Завідувач кафедри

_____ Р.В. Сопівник

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Галузь знань	23 «Соціальна робота»
Спеціальність	231 «Соціальна робота»
Гуманітарно-педагогічний факультет	
Розробник	д. п. н., доцент Васюк О.В.

Київ 2018

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан гуманітарно-педагогічного факультету
д. філолог. н., професор
_____ В.Д. Шинкарук

« » 06. 2018 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засідання кафедри педагогіки
Протокол № 17 від «05» 06. 2018 р.

Завідувач кафедри

_____ Р.В. Сопівник

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Галузь знань	23 «Соціальна робота»
Спеціальність	231 «Соціальна робота»
Гуманітарно-педагогічний факультет	
Розробник	д. п. н., доцент Васюк О.В.

Київ 2018

1. Опис навчальної дисципліни «Теорія та історія соціального виховання»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній ступінь	«Бакалавр»	
Галузь знань	23 «Соціальна робота»	
Напрямок підготовки	231 «Соціальна робота»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4,0	
Кількість змістових модулів	4,0	
Курсовий проект (робота)	Курсова робота «Теорія та історія соціального виховання»	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3	3
Семестр	6	6
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	6 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	60 год.	108 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання:	4 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія і історія соціального виховання» є ознайомлення студентів із становленням та розвитком соціального виховання із найдавніших часів до сьогодення в Україні та за кордоном; формування у студентів теоретичних уявлень про соціальне виховання як об'єкт соціальної педагогіки та теорії, основи методики соціального виховання; розкриття специфіки соціального виховання і його гуманістичної спрямованості; оволодіння техніками, прийомами, методами, важливими для професійної практичної діяльності фахівців у сфері соціального виховання та соціальної педагогіки.

Завданнями курсу є забезпечення майбутніх фахівців-соціологів знаннями історії розвитку соціального виховання у різні епохи, в різних країнах; ознайомлення студентів із педагогічною думкою починаючи із Стародавнього

Сходу і до сьогодні; розвиток у студентської молоді соціально-педагогічного мислення з використанням теорії та практики соціального виховання у зарубіжних країнах та Україні; формування умінь застосовувати у практичній соціально-педагогічній діяльності теорії соціального виховання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- теоретико-методологічні основи історії соціального виховання;
- тенденції розвитку теорії й історії соціального виховання та їхній взаємозв'язок із науками психолого-педагогічного циклу;
- становлення та розвиток, періодизацію соціального виховання в Україні й за кордоном;
- основні досягнення, проблеми і тенденції розвитку вітчизняного соціального виховання;
- праці корифеїв соціальної педагогіки минулого та сучасності, їхній внесок у теорію та практику навчання та виховання;
- уявляти собі логіку процесу соціального виховання в цілому і місце окремих агентів соціалізації, конкретних соціальних інститутів.

уміти:

- усвідомлено і осмислено працювати з першоджерелами, порівнювати та аналізувати проблеми соціального виховання, дотримуючись принципу історизму, зв'язку теорії з практикою;
- здійснювати ретроспективний аналіз, встановлювати та пояснювати взаємозв'язок соціально-педагогічних фактів і явищ;
- брати участь у дискусіях на соціально-педагогічні теми, формувати власну історико-педагогічну культуру, соціально-педагогічну позицію;
- виробляти індивідуальний творчий стиль соціально-педагогічної діяльності на основі знань, кращих історичних соціально-педагогічних здобутків вітчизняної та зарубіжної науки;
- знаходити способи розв'язання соціально-педагогічних проблем, базуючись на демократично-гуманістичних засадах соціально-педагогічної науки;
- накопичувати нестандартні форми, засоби, методи навчально-виховної роботи.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання;

Змістовий модуль 1. «Становлення соціального виховання як особливого виду діяльності»

Тема лекційного заняття 1. Виховання як головна умова формування особистості в суспільстві

Об'єкт і предмет “Теорії та історії соціального виховання”. Сутність процесу соціального виховання. Підходи щодо походження виховання. Зародження виховання як особливого виду діяльності. Поява організованих форм виховання.

Тема лекційного заняття 2. Соціально-педагогічний досвід цивілізацій Стародавнього Сходу

Загальні риси виховання в умовах формування і розвитку стародавніх цивілізацій. Виховання і школи у Месопотамії. Стародавній Єгипет. Виховання у Стародавній Індії. Розвиток виховання і педагогічної думки в Стародавньому Китаї.

Тема лекційного заняття 3. Соціальне виховання і педагогічна думка в Античному Світі

Виховання у Стародавній Греції. Філософи Стародавньої Греції про виховання. Виховання в епоху Еллінізму. Виховання у Стародавньому Римі. Педагогічні ідеї Стародавнього Риму. Зародження християнської виховної традиції.

Змістовий модуль 2. «Соціальне виховання та педагогіка в V- на початку XX ст. за кордоном»

Тема лекційного заняття 1. Соціальна педагогіка в епоху Середньовіччя та Відродження

Загальна характеристика епохи Середньовіччя. Виховання і школа у Візантії. Виховання в Середньовічному Сході. Педагогічна думка Близького і Середнього Сходу. Організація виховання і освіти у Середньовічній Індії та Китаї. Виховання у країнах Західної Європи в епоху Середньовіччя. Філософсько-педагогічна думка про виховання. Педагогічна та філософська думка епохи Відродження і Реформації в Західній Європі, що вплинула на соціальне виховання. Вчення соціалістів-утопістів.

Тема лекційного заняття 2. Розвиток соціальної педагогіки в Новий час

Виховання у країнах Європи і Північної Америки (серед. XVII – поч. XVIII ст.). Соціально-педагогічні ідеї Я. Коменського. Педагогічна думка про виховання й освіту епохи Просвітництва. Соціально-педагогічна спрямованість творчості Дж. Локка. Модель соціального виховання Ж.-Ж. Руссо. Соціально-педагогічні ідеї філософів країн Західної Європи і США в XIX ст. Соціально-педагогічні експерименти Й. Песталоцці. Ідеї соціалізації дитини Ф. Фребеля. Внесок А. Дістервега у розвиток соціальної педагогіки. Соціально-педагогічний проект Р. Оуена.

Тема лекційного заняття 3. Соціальна педагогіка у кінці XIX – XX ст.

Соціальна педагогіка кінця XIX – першої половини XX ст. П. Наторп як засновник соціальної педагогіки. «Нові школи». Соціальна педагогіка у США. Джон Дьюї. Рух «трудоі школи». Георг Кершенштейнер, Вільгельм-Август Лай.

Змістовий модуль 3. «Становлення та розвиток соціального виховання в Україні»

Тема лекційного заняття 1. Становлення та розвиток виховання в Україні з найдавніших часів до XV ст.

Сім'я і родинне виховання. Українська народна педагогіка. Українське шкільництво в X-XV ст. як фактор соціалізуючого впливу особистості. Теоретичні аспекти соціального виховання та їх висвітлення у творах письменників княжих часів.

Тема лекційного заняття 2. Виховання в епоху українського Відродження та Козацької доби

Виникнення і розвиток шкіл в Україні як осередків виховання. Філантропічні функції братств України. Братські школи, їх роль у формуванні національної свідомості, науки та культури. Заснування перших українських вищих навчальних закладів. Острозька та Києво-Могилянська академія. Козацька система виховання. Українська педагогічна думка епохи Відродження про виховання доброчесності та милосердя.

Тема лекційного заняття 3. Соціально-педагогічні дослідження в Україні кін. XVIII – першої пол. XIX ст. Соціально-педагогічні ідеї К. Д. Ушинського

Українське шкільництво кін. XVIII – першої пол. XIX ст. Національна освіта в Галичині, Буковині та Закарпатті. Проблеми щастя людини та гармонійного розвитку в творчості Г. Сковороди. Т. Шевченко про соціальне виховання. М. Пирогов про необхідність зв'язку школи із життям. Філантропічна діяльність О. Духновича, Х. Алчевської, М. Корфа. Соціально-педагогічні погляди С. Русової. Соціально-педагогічні ідеї К. Ушинського.

Змістовий модуль 4. «Соціальна педагогіка та виховання в Україні в XIX на поч. XX ст.»

Тема лекційного заняття 1. Розвиток соціального виховання в Радянській Україні та Росії на початку XX ст.

Характерні риси радянської тоталітарної школи і системи виховання. Національна освіта в 1920-ті рр. Завершення формування української радянської системи соціального виховання в 1930-ті рр. Виховання та освіта в роки Великої вітчизняної війни та після її закінчення. Розвиток наукових основ соціальної педагогіки в осії на поч. XX ст. Н. Крупська, як представник соціальної

педагогіки. Теорія дитячого колективу в творчості С. Шацького. Соціально-педагогічні ідеї П. Блонського. Теорія виховання і навчання “виняткових дітей” В. Кащенко.

Тема лекційного заняття 2. Соціально-педагогічні ідеї А. Макаренка

Мета виховання. Теорія і практика колективу А. Макаренка. Ідея А. Макаренка про поєднання навчання з продуктивною працею. Проблеми сімейного виховання. Шляхи формування педагогічної майстерності вчителя-вихователя.

Тема лекційного заняття 3. В. Сухомлинський як соціальний педагог

Гуманізм виховання за В. Сухомлинським. Дидактичні погляди. Навчання і виховання дітей 6-річного віку. Питання естетичного виховання в педагогічній спадщині В. Сухомлинського. Морально-трудове виховання школярів. Етнічні засади родинного виховання. Ідеї становлення вчителя-вихователя.

Тема лекційного заняття 4. Проблеми соціального виховання і соціальної педагогіки на сучасному етапі

Соціально-економічна ситуація в Україні у 90-ті рр. ХХ ст. – на поч. ХІХ ст. Соціальне виховання як галузь наукових знань. Етапи становлення та розвитку соціальної педагогіки в Україні. Професійна підготовка соціальних педагогів в Україні.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	ти жні	у сь ого	у тому числі					у сьог о	у тому числі					
			л	п	лаб	ін д	с.р.		л	п	лаб	ін д	с.р. .	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Становлення соціального виховання як особливого виду діяльності														
Тема 1. Виховання як головна умова формування особистості в суспільстві	1	8	2	2			4	15	2					13
Тема 2. Соціально-педагогічний досвід цивілізацій Стародавнього Сходу	2	8	2	2			4	15						15
Тема 3. Соціальне виховання і педагогічна думка в Античному Світі	3	14	2	2			10	15						15
Разом за змістовим модулем 1		30	6	6			18	45	2					43
Змістовий модуль 2. Соціальне виховання та педагогіка у V - XX ст. за кордоном														
Тема 1. Соціальна педагогіка в епоху Середньовіччя та Відродження	4	12	4	4			4	10						10
Тема 2. Розвиток соціальної педагогіки в Новий час	6	12	4	4			4	10						10
Тема 3. Соціальне виховання у кінці XIX – XX ст.	8	6	2	2			2	10						10
Разом за змістовим модулем 2		30	10	10			10	30						30
Змістовий модуль 3. Становлення та розвиток соціального виховання в Україні														
Тема 1. Становлення та розвиток виховання в Україні з найдавніших часів до XV ст.	9	6	2	2			2	8						8
Тема 2. Виховання в епоху українського Відродження та Козацької доби	10	12	2	2			8	11		2				9
Тема 3. Соціально-педагогічні дослідження в Україні кін. XVIII – першої	11	12	2	2			8	11	2					9

пол. XIX ст. Соціально-педагогічні ідеї К. Д. Ушинського													
Разом за змістовим модулем 3		30	6	6			18	30	2	2			26
Змістовий модуль 4. Соціальна педагогіка та виховання в Україні в XIX на поч. XX ст.													
Тема 1. Розвиток соціального виховання в Радянській Україні та Росії на початку XX ст.	12	7	2	2		3		4	2				2
Тема 2. Соціально-педагогічні ідеї А.Макаренка	13	7	2	2		3		5		2			3
Тема 3. В.Сухомлинський як соціальний педагог	14	8	2	2		4		4	2				2
Тема 4. Проблеми соціального виховання і соціальної педагогіки на сучасному етапі	15	8	2	2		4		9					2
Разом за змістовим модулем 4		30	8	8		14		15	4	2			9
Усього годин		120											
Курсова робота													

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виховання як головна умова формування особистості в суспільстві	2
2	Соціально-педагогічний досвід цивілізацій Стародавнього Сходу	2
3	Соціальне виховання і педагогічна думка в Античному Світі	4
4	Соціальна педагогіка в епоху Середньовіччя та Відродження	4
5	Розвиток соціальної педагогіки в Новий час	2
6	Соціальне виховання у XIX – XX ст.	2
7	Становлення та розвиток виховання в Київській Русі	2
8	Виховання в епоху українського Відродження	2
9	Соціально-педагогічні ідеї в кінці XVIII-XIX ст. К. Ушинський	2
10	Розвиток соціального виховання в Радянській Україні на початку XX ст.	2
11	Соціально-педагогічні ідеї А. Макаренка	2

12	В. Сухомлинський як соціальний педагог	2
13	Проблеми соціального виховання на сучасному етапі	2

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено робочим навчальним планом	

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено робочим навчальним планом	

7. Контрольні питання, компелкти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ОКР "Бакалавр" напря підготовки/ спеціальність соціальна педагогіка	Кафедра педагогіки <hr/> 2018-2019 навч. рік	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни Теорія і історія соціального виховання (іспит)	Затверджую Зав. кафедри <hr/> (підпис) Сопівник Р.В. 2018 р.
---	---	---	---

Екзаменаційні запитання

1. Об'єкт, предмет і завдання історії соціальної педагогіки.
2. Розкрийте сутність програм діяльності сетлмент-центрів.

Тестові завдання різних типів

1. ... вивчає у ретроспективі в процесах виховання і освіти ті проблеми і явища, які пов'язані з включенням людини у життя суспільства, входженням її в систему суспільних відносин, тобто розглядає виховні аспекти і явища, пов'язані з процесом взаємодії особистості, соціальних груп і суспільства.

2. Вкажіть те, що не є виховним засобом у народній педагогіці:

1	традиції;
2	усна народна творчість;
3	обряди;
4	наукові знання;
5	наукова література.

3. Процес навчання у школах Стародавньої Індії, де готували писців, мав кілька етапів. Запропоновані етапи поставте у логічній послідовності.

1. вчили писати (папірус) і читати ієрогліфи; 2. вчили рахувати; 3. вчили укладати ділові папери; 4. вчили виготовляти повний комплект табличок; 5. вчили красномовству; 6. вчили математиці.

4. Головними суб'єктами соціально-педагогічної діяльності були у:

1. Стародавньому Єгипті;	А. Сім'я;
2. Стародавній Індії;	Б. Школа;
3. Стародавньому Китаї;	В. Суспільство, держава;
4. Месопотамії.	Г. Релігія.

5. ... християнського виховання є: молитва, проповідь, ісповідь, каяття, піст, паломництво й ін.

6. Основними методами виховання підростаючої зміни у первісно-родовому суспільстві були:

1	показ, спостереження, змагання;
2	навіювання, спостереження, приклад однолітків;
3	показ, спостереження, посильна участь у праці;
4	спостереження, показ і багаторазові повторення різних дій.

7. Співвіднесіть авторів з їх поглядами на виховання і освіту.

Автори:	Погляди:
1. Г.Г. Сковорода; 2. Т.Г. Шевченко; 3. П.І. Пирогов; 4. О.В. Духнович; 5. Х.Д. Алчевська; 6. М.О. Корф; 7. С.Ф. Русова.	<p>А. Розвивав ідею народності виховання, важливою ознакою якої вважав мову і систему виховання, що відповідає історичним і національним традиціям народу;</p> <p>Б. Відкрила безкоштовну жіночу недільну школу, що була не лише навчальним закладом, а й своєрідною дослідницькою лабораторією, методичним центром з організації навчання дорослих;</p> <p>В. Метою виховання вбачав підготовку вільної людини, гармонійно розвинутої, щасливої, корисної для суспільства, людини, здатної жити і боротися;</p> <p>Г. Висловлював ідею створення національної школи. Виховним ідеалом вважав людину з багатогранними знаннями і високими моральними якостями, що здатна застосовувати свої знання в житті, вміє цінити мистецтво, любить працю;</p> <p>Д. Виступав проти станової школи, пропагував ідею загальнолюдського виховання, що повинно підготувати до суспільного життя морально свідому людину, що володіє широким кругозором;</p> <p>Е. Створив мережу навчальних земських малокомплектних шкіл. Вважав, що школа має забезпечити надання учням різнобічних гуманітарних і реальних знань, розвинути здатність до самоосвіти, виховати у них такі моральні риси, як: патріотизм, чесність, справедливість, любов до праці, дисциплінованість; сприяти зміцненню фізичних сил і здоров'я учнів і розвивати естетичні почуття.</p> <p>Є. У своїх працях детально проаналізувала принципи індивідуалізації та соціалізації виховання. Мета індивідуального виховання – дати широкий, вільний розвиток усім духовним силам дитини та її здібностям.</p>

8. Ознаки колективу (за А.С. Макаренком) це:

1	мажор, відчуття власної гідності, гордість за колектив, дружня єдність членів колективу, відчуття захищеності, активність, стриманість в емоціях і словах;
2	общини, громади, сходи, козацькі круги, сім'я;
3	переважання актів колективістського самовизначення (КС) над конформними і негативістськими реакціями; ціннісно-орієнтаційна єдність; референтність колективу; еталонність колективу;
4	живий соціальний організм, заснований на соціалістичному принципі об'єднання.

9. В.О. Сухомлинський навчав і виховував дітей 6-річного віку у школі, яка називалася

...

10. З років починається підготовка до ініціації, що проходить у 13-15-річному віці дитини.

8. Методи навчання

Успіх навчання загалом залежить від внутрішньої активності студентів, від характеру їхньої діяльності, то саме характер діяльності, ступінь самостійності та творчості мають бути важливими критеріями у виборі методу.

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод якнайширше застосовують для передавання значного масиву інформації. Його можна використовувати для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків.

Репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний метод. Його суть - в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, - перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

Отже, розглянуто шість підходів до класифікації методів навчання.

9. Форми контролю

Контроль знань і умінь студентів (поточний і підсумковий) з дисципліни здійснюють згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 70 балів, і рейтингу з атестації (екзамену) – 30 балів.

Критерії оцінки рівня знань на лабораторних, семінарських та практичних заняттях. На лабораторних заняттях кожен студент з кожної теми виконує індивідуальні завдання. Рівень знань оцінюється: “відмінно” – студент дає

вичерпні, обгрунтовані, теоретично і практично вірні відповіді не менш ніж на 90% запитань, рішення задач та лабораторні вправи вірні, демонструє знання підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформляє завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу; “добре”– коли студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу; “задовільно”– коли студент дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань, або на всі запитання дає недостатньо обгрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність; “незадовільно з можливістю повторного складання” – коли студент дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необгрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки. Має неповний конспект лекцій.

Підсумкова (загальна оцінка) курсу навчальної дисципліни. Є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове тестування рівня засвоєності теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання лабораторних досліджень. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок за змістовні модулі. Остаточна оцінка рівня знань складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 70 балів, і рейтингу з атестації (іспиту) – 30 балів.

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається згідно з положенням "Про екзамени та заліки у НУБіП України" від 20.02.1015 р. протокол №6 з табл. 1.

Оцінка національна	Оцінка ЄКТС	Визначення оцінки ЄКТС	Рейтинг студент, бали
Відмінно	F	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота	01-34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни R дис (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи R НР (до 70 балів): $R \text{ дис} = R \text{ нр} + R \text{ ат}$.

11. Методичне забезпечення

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти освіти, навчальні плани, навчальні програми з усіх нормативних і вибіркових навчальних дисциплін; програми навчальної, виробничої та інших видів практик; підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів.

12. Рекомендована література

Основна

2. Васюк О. В. Історія соціальної педагогіки за кордоном / О. В. Васюк. – Київ : НАКККіМ, 2012. – 182 с.

3. Васюк О. В. Історія української педагогіки і освіти : навч. посіб.-хрестоматія / О. В. Васюк, І. В. Сопівник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2015. – 644 с.

4. Васюк О. В. Методичні рекомендації з дисципліни “Теорія та історія соціального виховання” для підготовки фахівців напряму 0101 “Педагогічна освіта” зі спеціальності 6.010100 “Соціальна педагогіка” / О. В. Васюк. – Київ : ДАКККіМ, 2009. – 42 с.

5. Васюк О. В. Теорія і історія соціального виховання : навч. посіб. / О. В. Васюк. – Київ – Ніжин : ПП Лисенко М.М., 2015. – 400 с.

6. Васюк О. В. Тестові завдання з дисципліни “Теорія та історія соціального виховання” для підготовки фахівців напряму 0101 “Педагогічна освіта” зі спеціальності 6.010100 “Соціальна педагогіка” / О. В. Васюк. – Київ : ДАКККіМ, 2009. – 46 с.

7. Глосарій до вивчення дисципліни “Теорія та історія соціального виховання” для підготовки фахівців напряму 0101 “Педагогічна освіта” зі спеціальності 6.010100 “Соціальна педагогіка” / укл. О. В. Васюк. – Київ : ДАКККіМ, 2009. – 34 с.

8. Довідник для педагога-аграрника : навч. вид. / Оксана Вікторівна Васюк, Світлана Володимирівна Виговська. – Ніжин : ПП Лисенко М.М., 2014. – 444 с.

9. Лузан П. Г. Історія педагогіки та освіти в Україні : навч. посіб. / П. Г. Лузан, О. В. Васюк. – Київ : НАКККіМ, 2010. – 296 с.

10. Лузан П. Г. Історія педагогіки та освіти в Україні : навч. посіб. / П. Г. Лузан, О. В. Васюк, О. М. Бернова. – Київ : ДАКККіМ, 2007. – 302 с.

11. Сопівник Р.В. Теорія та історія соціального виховання за рубежом: короткий курс лекцій / Р.В. Сопівник, О.В. Васюк. – Київ : «ЦП Компрінт», 2011. – 169 с.

12. Сопівник Р.В. Тестові завдання з дисципліни “Теорія та історія соціального виховання”/ Р. В.Сопівник, О .В. Васюк. - Київ : НАКККіМ , 2013. - 48 с.

13. Теорія та історія соціального виховання : хрестоматія / уклад. Оксана Вікторівна Васюк; Руслан Васильович Сопівник. – Київ : ТОВ “ЦП “Компрінт”, 2016. – 812 с.

14. Шинкарук В.Д. Теорія та історія соціального виховання в зарубіжних країнах (для студентів напряму підготовки «Соціальна педагогіка») : навч. посіб. / Шикарук В.Д., Сопівник Р.В., Сопівник І.В. – К. : ЦП «Компрінт», 2015. – 236 с.

Допоміжна

1. Алексюк А. Н. Педагогические взгляды Н. И. Пирогова / А. Н. Алексюк, Г. Г. Савенок // Пирогов Н. И. Избранные педагогические сочинения. – М. : Педагогика, 1985. – 496 с.

2. Андреева О. Формування позитивного професійного іміджу майбутнього вчителя на основі педагогічної системи В. О. Сухомлинського / Ольга Андреева // Молодь і ринок. – 2014. – № 8 (115). – С. 132–136.

3. Антология педагогической мысли России второй пол. XIX – нач. XX вв. – М. : Педагогика, 1990. – С. 38–70.

4. Аркас М. М. Історія України-Русі / М. М. Аркас. – Київ : Вища шк., 1990. – 395 с.

5. Безпалько О. В. Етапи становлення та розвитку соціальної педагогіки в Україні / О. В. Безпалько [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://elibrary.kubg.edu.ua/2186/1/O_Bezpalko_NCH_17_IL_KUBG.pdf. – Назва з екрана.

6. Бодруг Н. Роль педагогічної майстерності вчителя в умовах реалізації Болонського процесу / Наталія Бодруг // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2011. – № 4 (Ч. 1). – 292–297.

7. Брайчевський М. Запровадження християнства на Русі / М. Брайчевський. – Київ : Наук. думка, 1989. – 294 с.

8. Бузыкова Ю. С. “Лечебная педагогика” В. П. Кащенко. Теоретический аспект / Ю. С. Бузыкова // Вестник ХГАЭП. – 2014. – № 4–5 (72–73). – С. 96–101.

9. Булашев Г. О. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах і віруваннях. Космогонічні українські народні погляди та вірування / Г. О. Булашев. – Київ : Довіра, 1992. – 416 с.

10. Васюк О.В. Порівняльна педагогіка : підруч. / О. В. Васюк. – Київ – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2016. – 412 с.

11. Васюк О. Понятійно-категоріальні аспекти соціального виховання / О. Васюк, С. Виговська // Молодь і ринок. – 2015. – № 7 (126). – С. 139–143.

12. Васюк О. Понятійно-категоріальні аспекти соціального виховання / О. Васюк, С. Виговська // Молодь і ринок. – 2015. – № 7 (126). – С. 139–143.

13. Васюк О. В. Формування професійної спрямованості майбутніх соціальних педагогів : монографія / О. В. Васюк. – Київ – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. – 336 с.

14. Виховний ідеал української сім'ї [Електрон. ресурс]. – Режим доступу :http://pidruchniki.com/81740/pedagogika/vihovniy_ideal_ukrayinskoji_sim_yi. – Назва з екрана.

15. Вплив на розвиток вітчизняної педагогічної думки педагогічних ідей та діяльності П. П. Блонського і С. Т. Шацького [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://studopedia.org/10-59450.html>. – Назва з екрана.

16. Галузинський В. М. Педагогіка: теорія та історія / В. М. Галузинський, М. Б. Євтух. – Київ : Вища шк., 1995. – 237 с.

17. Гергуль С. М. Принципи самоосвітньої діяльності вчителя у педагогіці В. О. Сухомлинського / С. М. Гергуль [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : ///C:/Users/Nicolas/Downloads/VchdpuP_2014_119_14.pdf. – Назва з екрана.

18. Гніда Т. Б. Творче використання ідей видатного педагога А. С. Макаренка в сучасних умовах у роботі з важковиховуваними учнями молодшого шкільного віку / Т. Б. Гніда // [Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах](#). – 2013. – Вип. 29. – С. 423–428.

19. Гончаров Н. К. К. Д. Ушинський – великий педагог-гуманіст (до 150-річчя з дня народження) / Н. К. Гончаров. – Київ : Знання, 1974. – 56 с.

20. Грига І. Культурні передумови виникнення соціальної роботи в Україні / І. Грига, О. Іванова // Соціальна політика і соціальна робота. – 1997. – № 2–3(3,4). – С. 95–107.

21. Джуринский А. Н. История педагогики : учеб. пособ. для студентов педвузов / А. Н. Джуринский. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 432 с.

22. Дзеверін О. Г. Видатний педагог: передмова до зібрання творів В. О. Сухомлинського / О. Г. Дзеверін // Вибрані твори : у 5-ти т. – Т. 1. – Київ : Рад. шк., 1976.

23. Довженко Т. О. Питання педагогічної просвіти батьків у спадщині вітчизняних педагогів першої половини ХХ століття // Т. О. Довженко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2013. – Вип. 31 (84). – С. 31–38.

24. Дроб'язко П. І. Українська національна школа: витоки і сучасність : посіб. / П. І. Дроб'язко. – Київ : Академія, 1997. – 181 с.

25. Дубасенюк О. А. Новаторські підходи до формування педагогічного колективу в загальноосвітніх закладах (30–80 рр. ХХ ст.) / О. А. Дубасенюк [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/1826/1/5.pdf>. – Назва з екрана.

26. Духнович О. В. Народна педагогія / О. В. Духнович // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упорядник О. О. Любар. – Київ : Знання, 2003. – С. 200–205.

27. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України ; головний ред. В. К. Кремінь. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

28. Євтух М. Б. Соціальна педагогіка : підруч. / М. Б. Євтух, О. П. Сердюк. – 2-ге вид., стереотип. – Київ : МАУП, 2003. – 232 с.

29. Жаданова О. М. Праця як один із чинників духовно-морального виховання у творчості К. Д. Ушинського / О. М. Жаданова // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2011. – № 2 (43). – С. 38–45.

30. Жупанін С. І. Народознавча педагогіка Олександра Духновича / С. І. Жупанін // Рідна шк. – 1992. – № 9–10.
31. Жураковский Г. Е. Педагогические идеи А. С. Макаренко / Г. Е. Жураковский. – М. : Изд-во Акад. пед. наук РСФСР, 1963. – 328 с.
32. Зайченко І. В. Історія педагогіки : у двох книгах. – Книга II. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні : [навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів] / І. В. Зайченко. – Київ : Видав. дім “Слово”, 2010. – 1032 с.
33. Зайченко І. В. Історія педагогіки : у двох книгах. – Книга II. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні : [навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів] / І. В. Зайченко. – Київ : Видав. дім “Слово”, 2010. – 1032 с.
34. Зародження та розвиток культури в епоху палеоліту [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://sdamzavas.net/1-7906.html>. – Назва з екрана.
35. История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в. : учеб. пособ. для учеб. заведений / под ред. А. И. Пискунова. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Сфера, 2004. – 510 с.
36. История социальной педагогики : хрестоматія-учеб. : учеб. пособ. для студентов высш. учеб. заведений / под ред. М. А. Галагузовой. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 544 с.
37. История социальной педагогики. Становление и развитие зарубежной социальной педагогики / под ред. В. И. Беляева. – М. : Гардарики, 2003. – 253 с.
38. Іванченко А. В. А. С. Макаренко про мету й засоби виховання / А. В. Іванченко [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://studentam.net.ua/content/view/3395/97/>. – Назва з екрана.
39. Іващенко К. В. Педагогічна система А. Макаренка: досвід організації дитячого самоврядування [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/2293/1/Pedagogichna_systema_Makarenka_samovryaduvannya.pdf. – Назва з екрана.
40. Іващенко К. В. Станіслав Теофілович Шацький: життєвий та творчий шлях / К. В. Іващенко [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/2294/1/Stanislav_Teofilovuch_Shatkui.pdf. – Назва з екрана.
41. Ілійчук Л. В. Особистість учителя у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського / Л. В. Ілійчук [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : [file:///C:/Users/Nicolas/Downloads/10-121-1-PB%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Nicolas/Downloads/10-121-1-PB%20(1).pdf). – Назва з екрана.
42. Історія педагогіки / за ред. М. С. Гриценка. – Київ : Вища шк., 1973. – 447 с.
43. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упорядик О. О. Любар; за ред. В. Г. Кременя. – Київ : Знання; КОО, 2003. – 766 с.
44. Каменєва Н. С. Розвиток спадщини А. С. Макаренка про виховання особистості в колективі / Н. С. Каменєва // Вісник Житомир. держ. ун-ту. – 2009. – Вип 47. – С. 160–163. – (Педагогічні науки).
45. Коваленко Є. І. Історія зарубіжної педагогіки : хрестоматія: навч. посіб. / Є. І. Коваленко, Н. І. Белкіна. – Київ : Центр навч. літ-ри, 2006. – 664 с.

46. Коваль Л. Підготовка соціальних педагогів і соціальних працівників в Україні / Л. Коваль // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. – № 1–2(5–6). – С. 86–96.

47. Коваль О. І. Взаємозв'язок колективу та особистості в досвіді В. Сухомлинського / О. І. Коваль, Л. І. Ярошенко // Педагогічна спадщина А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського: історія та сучасність : матеріали обласних педагогічних читань (м. Херсон, 15 березня 2013 р.). – Херсон, 2013. – С. 41–46.

48. Ковальчук В. І. Ідеї народності у спадщині К. Д. Ушинського у вимірах сучасної освіти / В. І. Ковальчук // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (20–21 лютого 2014 року, м. Київ). – С. 210–219.

49. Когут С. Я. Система професійної підготовки соціального педагога у вищих навчальних закладах освіти України і Польщі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Світлана Ярославівна Когут; Прикарпат. нац. ун-т імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2005. – 219 с.

50. Комінарець Т. В. Гуманістичне виховання у педагогіці А. Макаренка та В. Сухомлинського / Т. В. Комінарець // Педагогічна спадщина А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського: історія та сучасність : матеріали обласних педагогічних читань (м. Херсон, 15 березня 2013 р.). – Херсон, 2013. – С. 46–52.

51. Кравець В. П. Історія української школи і педагогіки / В. П. Кравець. – Тернопіль, 1994. – С. 4–25.

52. Кузь В. Г. Основи національного виховання / В. Г. Кузь, Ю. Д. Руденко, З. О. Сергійчук. – Київ : 1993. – 152 с.

53. Кузь В. Г. Українська козацька педагогіка і духовність / В. Г. Кузь, Ю. Д. Руденко, О. Т. Губко. – Умань : [б. в.], 1995. – 116 с.

54. Левківський М. В. Історія педагогіки : підруч. / М. В. Левківський. – Київ : Центр навч. літ-ри, 2003. – 360 с.

55. Литвиненко І. О. Виховання громадської свідомості старших дошкільників у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського / І. О. Литвиненко // Педагогічна спадщина А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського: історія та сучасність : матеріали обласних педагогічних читань (м. Херсон, 15 березня 2013 р.). – Херсон, 2013. – С. 58–62.

56. Лордкипанидзе Д. О. Педагогическое учение К. Д. Ушинского / Д. О. Лордкипанидзе. – Тбилиси : Изд-во Тбилисского ун-та, 1974. – 441 с.

57. Любар О. О. Історія педагогічної думки і освіти в Україні / О. О. Любар, Д. Т. Федоренко. – Київ, 1993. – Ч. 1 : Дохристиянський період. – 110 с.

58. Любар О. О. Історія української школи і педагогіки : навч. посіб. / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко; за ред. О. О. Любара. – Київ : Знання КОО, 2003. – 456 с.

59. Макаренко А. С. Деякі висновки з мого педагогічного досвіду / А. С. Макаренко // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упор. О. О. Любар. – Київ : Знання, 2003. – С. 465–469.

60. Макаренко А. С. Лекції про виховання дітей / А. С. Макаренко. – Київ : Рад. шк., 1948. – 91 с.

61. Макаренко А. С. Методика організації виховного процесу / А. С. Макаренко. – Київ : Рад. шк., 1951. – 100 с.
62. Машталер О. В. Педагогічна і освітня діяльність О. В. Духновича / О. В. Машталер; за ред. О. Р. Мазуркевич. – Київ : Рад. шк., 1966. – 148 с.
63. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні : навч. посіб. / Л. А. Медвідь. – Київ : Вікар, 2003. – 335 с.
64. Мигович І. І. Соціальна робота (вступ до спеціальності) / І. І. Мигович. – Ужгород : Патент, 1997. – 190 с.
65. Мигович І. І. Соціальна робота: наука і практика / І. І. Мигович. // Віче. – 1998. – № 5.
66. Мигович І. І. Становлення соціальної роботи як науки в Україні / І. І. Мигович // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. – № 1–2. – С. 68–78.
67. Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія / І. З. Мицько. – Київ : Наук. думка, 1990. – 190 с.
68. Монозон Э. И. Становление и развитие советской педагогики 1917–1987 / Э. И. Монозон. – М. : Просвещение, 1987. – 223 с.
69. Мотрич В. Гуманістичні ідеї В. О. Сухомлинського та їх творче впровадження у навчально-виховний процес спеціальної школи-інтернату / Володимир Мотрич [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : ://library.udpu.org.ua/library_files/zbirnuk_nayk_praz/2013/2013_1_22.pdf. – Назва з екрана.
70. Нариси історії українського шкільництва (1905–1933 рр.) : навч. посіб. / [за ред. О. В. Сухомлинської та ін.]. – Київ : Заповіт, 1996. – 304 с.
71. Нежинский Н. П. А. С. Макаренко и педагогика школы / Н. П. Нежинский. – Киев : Рад. шк., 1976. – 261 с.
72. Педагогика : учеб. / Л. П. Крившенко и др.; под. ред. Л. П. Крившенко. – М. : ТК Велби, из-во Проспект, 2006. – 432 с.
73. Пирогов М. І. Питання життя / М. І. Пирогов // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упорядник О. О. Любар. – Київ : Знання, 2003. – С. 205–209.
74. Полоцький С. “Обід душевний” і “Вечеря душевна” / С. Полоцький // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упорядник О. О. Любар. – Київ : Знання, 2003. – С. 95–100.
75. Попович Г. М. Соціальна робота в Україні і за рубежом : навч.-метод. посіб. / Г. М. Попович. – Ужгород : Гражда, 2000. – 134 с.
76. Поучення Володимира Мономаха // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упорядник О. О. Любар. – Київ : Знання, 2003. – С. 40–42.
77. Прокопович Ф. Духовний регламент / Ф. Прокопович // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упорядник О. О. Любар. – Київ : Знання, 2003. – С. 114–122.
78. Рижанова А. О. С. Т. Шацький – засновник вітчизняної соціальної педагогіки / А. О. Рижанова // Вісник ХДАК. – 2010. – Вип. 31. – Роз. 3. Педагогіка [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : file:///C:/Users/Nicolas/Downloads/hak_2010_31_31.pdf. – Назва з екрана.

79. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні : Нариси (Х-поч. ХХ ст.) / за ред. М. Д. Ярмаченка. – Київ : Рад. шк., 1991. – 381 с.
80. Руденко Т. І. Образ рідного слова в спадщині Василя Сухомлинського / Т. І. Руденко // Педагогічна спадщина А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського: історія та сучасність : матеріали обласних педагогічних читань (м. Херсон, 15 березня 2013 р.). – Херсон, 2013. – С. 111–117.
81. Савчин І. Львівське Братство / І. Савчин. – Київ : Рад. письменник, 1990. – 254 с.
82. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / А.А. Сбруєва. – Суми : Ред.-вид. відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
83. Сбруєва А. А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах : навч. посіб. / А. А. Сбруєва, М. Ю. Рисіна. – Суми : СумДПУ, 2000. – 208 с.
84. Сейко Н. А. Соціальна педагогіка : курс лекцій. – Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. – 260 с.
85. Семчишин М. Тисяча років української культури / М. Семчишин. – 2-е вид. – Київ : Друга рука : МП Фенікс, 1993. – 550 с.
86. Сисоєва С. О. Нариси з історії розвитку педагогічної думки : навч. посіб. / С. О. Сисоєва, І. В. Соколова. – Київ : Центр навч. літ-ри, 2003. – 308 с.
87. Сірополко С. Історія освіти на Україні / С. Сірополко. – Київ : Наук. думка, 2002. – 912 с.
88. Сковорода Г. С. Байки Харківські / Г. С. Сковорода // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упорядник О. О. Любар. – Київ : Знання, 2003. – С. 134–136.
89. Сковорода Г. С. Вдячний еродій / Г. С. Сковорода // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упорядник О. О. Любар. – Київ : Знання, 2003. – С. 122–129.
90. Славинецький Є. Громадянство звичаїв дитячих / Є. Славинецький // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упорядник О. О. Любар. – Київ : Знання, 2003. – С. 61–65.
91. Слюсаренко Н. В. Василь Сухомлинський і система трудового виховання учнів Павлиської школи / Н. В. Слюсаренко // Педагогічна спадщина А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського: історія та сучасність : матеріали обласних педагогічних читань (м. Херсон, 15 березня 2013 р.). – Херсон, 2013. – С. 128–131.
92. Собчак Н. М. Зміст і форми професійної підготовки соціальних працівників у системі неперервної освіти у США : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Надія Мирославівна Собчак; Тернопіль. держ. пед. ун-т імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2004. – 216 с/
93. Соціальна робота в Україні : перші кроки / під ред. Б. Полтавця. – Київ : Видавничий дім “КМ Academia”, 2000. – 236 с.
94. Статті про Львів. Львівське Успенське братство, його школа і друкарня [Електрон. ресурс] . – Режим доступу : <http://map.lviv.ua/statti/isaevych3.html>. – Назва з екрана.

95. Статут Львівської братської школи 1586 року. Порядок шкільний // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упорядник О. О. Любар. – Київ : Знання, 2003. – С. 91–95.
96. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка / М. Г. Стельмахович. – Київ : Рад. шк., 1985. – 312 с.
97. Сухомлинский В. А. Рождение гражданина / В. А. Сухомлинский. – М. : Мол. гвардия, 1971. – 336 с.
98. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упор. О. О. Любар. – Київ : Знання, 2003. – С. 526–540.
99. Сухомлинський В. О. Сто порад вчителю / В. О. Сухомлинський. – Київ : Рад. шк., 1988. – 304 с.
100. Таранов П. С. Анатомія мудрості: 120 філософів / П. С. Таранов. – В 2-х т. – Сімферополь : Ремоне, 1997. – 624 с.
101. Терлецький В. Костянтин Ушинський, його предки і нащадки / В. Терлецький // Освіта. – 1991. – 21 листопада.
102. Тюльпа Т. Провідні концепції естетичного виховання підростаючого покоління в Україні (1917–1937 рр.) як засіб засвоєння соціокультурного досвіду / Тетяна Тюльпа // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2012. – Вип. 42. – С. 170–195.
103. Федоренко Д. Г. Шевченко і народна педагогіка / Д. Г. Федоренко // Рідна шк. – 1993. – № 3.
104. Чавдаров С. Х. Педагогічні ідеї Тараса Григоровича Шевченко / С. Х. Чавдаров. – Київ : Рад шк., 1953. – 208 с.
105. Чавдаров С. Х. Тарас Григорович Шевченко і народна освіта / С. Х. Чавдаров. – Київ : Вид-во Київського ун-ту, 1961. – 56 с.
106. Черніка Г. Науково-теоретичні основи трудового виховання молодших школярів за педагогічною спадщиною А. С. Макаренка / Ганна Черніка // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2014. – Вип. 48. – С. 228–223.
107. Чижевський Д. Історія української літератури / Д. Чижевський. – Київ : Академія, 2003. – 568 с.
108. Юдіна О. В. Через ігрову діяльність – до розвитку особистості / О. В. Юдіна // Педагогічна спадщина А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського: історія та сучасність : матеріали обласних педагогічних читань (м. Херсон, 15 березня 2013 р.). – Херсон, 2013. – С. 147–151.
109. Якименко С. А. С. Макаренко про колектив та його вплив на виховання особистості / С. Якименко // Витоки педагогічної майстерності. – 2013. – Вип. 11. – С. 352–355.
110. Янкович О. І. Історія соціальної педагогіки / соціальної роботи : навч.-метод. посіб. / О. І. Янкович, В. А. Поліщук. – Тернопіль : ТНПУ, 2004. – 394 с.

15. Інформаційні ресурси

1. [www. http://eknigi.org/](http://eknigi.org/)
2. <http://www.twirpx.com/>

